

NYHEDSBREV NR. 4 - 2006 - ÅRGANG 4

Indhold

15 mio. kr. til
undervisningsmaterialer s. 2

Bygninger
på internettet s. 3

Mange børn på
Historiens Dag s. 4

Flere puljer til
museerne s. 5

Årets ansøgninger
om restaurering s. 6

Fredning af
Nyboder udvides s. 7

Kirkelade fredes
s. 8

KULTURARVSSTYRELSENS
NYHEDSBREV

SLOTSHOLMSGADE 1
1216 KØBENHAVN K
TLF 72 26 51 00

REDAKTION:
KENNETH BO JØRGENSEN
kbj@kuas.dk
TLF 72 26 51 15

e-museum åbnet for alle skolerne

Nu kan lærere og elever på skolerne nemt finde de undervisningsmaterialer, som danske museer og science centre tilbyder. Tilbuddene er samlet på en ny fælles portal på internettet med adressen: e-museum.dk.

Målet med portalen er at optimere samarbejdet mellem skoler og museer, så børn og unge får større udbytte af de undervisningsmaterialer, der er til rådighed. Skolerne får nemmere adgang til museernes undervisningsmaterialer, mens museerne får nye muligheder for at udvikle materialer til skolerne. Portalen og udvikling af nye materialer sker i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Kulturministeriet – i alt er der sat 20 mio. kr. af til det.

”Det bliver sjovere at gå i skole i Danmark, når de danske museer og science centre kan komme med helt ind i klasseværelserne. Dermed trækker skolerne ikke bare på et fagområdes ypperste ekspertise, men også på nogle af de mest engagerede formidlere. Kombineret med lærernes pædagogik er der alle muligheder for optimal indlæring. Vi skal have meget mere af det,” siger kulturminister Brian Mikkelsen.

Ca. 90 statslige museer, statsanerkendte museer og science centre er foreløbig gået med på ideen.

”Store dele af museernes materialer og samlinger er blevet tilgængelige via internettet. Elever og lærere kan nemmere end nogensinde inddrage den viden i undervisningen, men vi skal gøre det mere attraktivt. Museer og science centre skal simpelt hen være en naturlig del af skolen,” siger Brian Mikkelsen.

e-museum.dk er til alle niveauer med tilbud både i den daglige undervisning, til opgaver og projekter og som forberedelse til et museumsbesøg. Man kan vælge mellem temaerne: Arkæologi og historie, Natur og teknik, Folk og lande og Kunst og kultur. Man kan også via et danmarkskort klikke sig ind på en regions institutioner. Alt materiale har vejledning om fag, læringsmål og brugsrettigheder.

Når man har benyttet et materiale, kan man anmelde det – og give det op til fem stjerner. Derefter kan andre lærere læse, hvordan det tidligere er blevet brugt og med hvilke resultater.

15 mio. kr. til nye undervisningsmaterialer

Da de statslige og statsanerkendte museer åbnede efter nytår, var det med gratis adgang for børn og unge under 18 år. På Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst får alle – uanset alder – fri adgang til de permanente samlinger.

Den 15. december vedtog et enigt Folketing at ændre museumsloven, således at de 130 statsanerkendte museer fra 1. januar 2006 er forpligtet til at give børn og unge gratis adgang. For de syv statslige museer under Kulturministeriet er den gratis adgang en administrativ beslutning.

Museerne vil blive kompenseret over finansloven for de entréindtægter, som de går glip af med den nye ordning. For 2006 er der afsat i alt 34,5 mio. kr., hvoraf godt halvdelen går til Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst. Den resterende del af bevillingen fordeles mellem de statslige og statsanerkendte museer.

Kompensationen til det enkelte museum er beregnet ud fra det besøgstal, museet selv har opgivet til Kulturarvsstyrelsen. Den årlige kompensation er fastsat én gang for alle og vil ikke blive reguleret

de efterfølgende år. I beløbet er der taget højde for, at gratis adgang – forhåbentlig – betyder flere museumsgæster og dermed ekstraudgifter til rengøring, vedligeholdelse, opsyn mv. Folketinget har besluttet, at den gratis adgang skal evalueres i 2009. Det betyder, at museerne nu skal føre regnskab med, hvor mange børn og unge der besøger museet.

I Danske Museer Online, www.dmol.dk, kan man se mere om alle de museer, hvor børn og unge fremover går gratis gennem tælleapparatet.

Nej til sommerhuse ved Madsebakke

Kulturarvsstyrelsen har gjort indsigelse mod Bornholms Regionsråds planer om at etablere et nyt sommerhusområde ved Madsebakke på Nordbornholm. Området udgør det største samlede helleristningsområde i Danmark med det største helleristningsfelt, Madsebakke, og et sammenhængende kultursted af international værdi. Det regnes for et af Danmarks fornemste fortidsmindemiljøer. Kulturarvsstyrelsen ønsker, at det pågældende område skal være frit for bebyggelse.

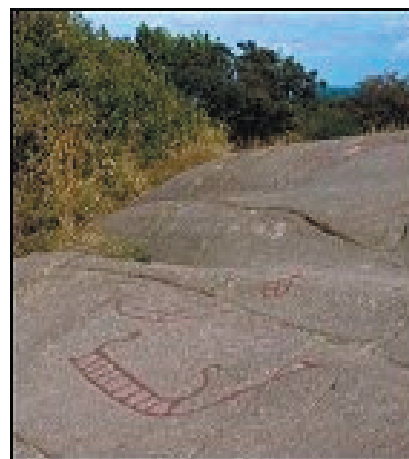
Regionrådets forslag er omfattet af Lokalplan 008. Lokalplanområdet er planlagt midt i det samlede kulturområde. Der er tidligere vedtaget lokalplaner i det følsomme kulturområde, i 1994 for Langebjerg Hotel og Feriepark, men siden har det vist sig, at der var langt flere fund i området end tidligere antaget. Det har også siden vist sig, at helleristningerne skal ses i en topografisk sammenhæng i forhold til solens op- og nedgang, de

andre ristninger og samtidige marker, kildevæld og veje.

Et nyt sommerhusområde vil ødelægge forståelsen af denne topografiske sammenhæng, både når man færdes mellem fortidsminderne i lokalplanområdet og som et fremmed element i panoramaet, mener Kulturarvsstyrelsen.

Helleristningsmiljøet omkring Madsebakke er på internationalt niveau. Selve Madsebakkefeltet har siden 1844 været kendt som Danmarks største helleristningsfelt. Feltet omfatter bl.a. 11 skibsbilleder, 8 sol- og hjulkors, 3 fodtegn og 80 skåltegn. De er fra den yngre bronzealder og er altså ca. 3000 år gamle. Klippefladen og noget omgivende jord blev fredet i 1944.

Siden år 2000 har undersøgelser bl.a. påvist kulturanlægget nord for Madsebakke og de to nye ristninger i lokalplanom-

rådet. Meget tyder derfor på, at der kan være flere nye kulturfund i området, der med den sædvanlige 100 m beskyttelseslinje omkring dem vil dække dele af den vestlige del af planområdet. Desuden er det Kulturarvsstyrelsens opfattelse, at der under et anlægsarbejde sandsynligvis vil blive gjort flere kulturhistoriske fund, der vil gøre det vanskeligt for den enkelte grundejer at realisere byggeprojekter

Nyt kunst-index

En ny version af Kunst Indeks Danmark (www.kid.dk) er på vej. Kulturarvsstyrelsen har netop skrevet kontrakt med it-virksomheden UNI•C om at stå for udviklingen af systemet.

Kunst Indeks Danmark (KID) er det centrale register over kunst i danske museer og samlinger. De statslige og statsanerkendte kunstmuseer har pligt til at indberette deres værker til registeret. For øjeblikket indeholder systemet oplysninger om næsten 40.000 værker foruden en digital udgave af Weilbachs Kunstnerleksikon. KID har været på internettet lige siden 1996 og trænger efterhånden til en modernisering både teknisk og designmæssigt.

Rent teknisk bliver det nye Kunst Indeks Danmark en del af registreringssystemet Regin, som de kulturhistoriske museer allerede bruger. Det betyder, at kunstmuseerne fremover skal lave deres indberetninger over internettet, og et øjeblik efter vil oplysningerne være offentligt tilgængelige i KID.

Den nye version af KID vil få et udseende, der ligger op ad Kulturarvsstyrelsens hjemmeside og databasen over Fredede og Bevaringsværdige Bygninger.

Her i foråret har Kulturarvsstyrelsen og UNI•C inviteret forskellige brugergrupper til at deltage i to workshops og komme med deres bidrag til, hvordan systemet bliver så brugervenligt som muligt. Deltagerne i de to workshops er folk fra kunstmuseerne, auktionshusene, forskere og kunsthistoriestuderende.

Den nye udgave af KID skal efter planen være færdig i marts 2007.

Bygninger på internettet

Med Kulturarvsstyrelsens nyeste database på internettet er der adgang til oplysninger om landets ca. 9700 fredede og 375.000 bevaringsværdige bygninger. Disse oplysninger har ikke tidligere har været tilgængelige for offentligheden. Systemet trækker samtidig på det landsdækkende Bygge- og Boligregister (BBR), der indeholder basisoplysninger om flere end 4 mio. huse.

I "Fredede & Bevaringsværdige Bygninger" (FBB), som databasen hedder, kan alle læse om deres eget hus, om naboens eller om kendte danske bygninger. Men man kan også bruge systemet til at få et generelt overblik over fredede og bevaringsværdige bygninger.

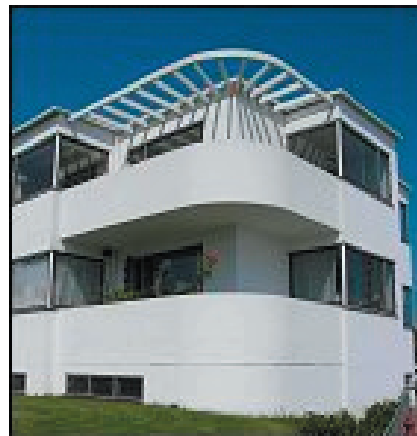
FBB er desuden et redskab til arkitekter, håndværkere, sagsbehandlere, ejendomsmæglere og alle andre, der arbejder professionelt med bygninger og bygningskultur.

Adressen er www.kulturarv.dk/fbb.

Søg et hus

Fra forsiden af FBB kan man indtaste en hvilken som helst adresse i Danmark og få et søgeresultat frem. Hvis der er tale om en fredet bygning, ser man Kulturarvsstyrelsens sagsoplysninger om fredningens omfang, arkitekt og opførelsesår, bygningshistorie, fredningsbegrundelse mv. Der er også tilknyttet fotografier til en del af bygningerne.

For bygninger, som er blevet registreret i forbindelse med et kommune- eller kulturarvsatlas, vil resultatet af den såkaldte SAVE-undersøgelse komme frem på skærmen. SAVE står for "Survey of Architectural Values in the Environment" – en metode, der anvendes i forbindelse med atlasarbejdet. Her kan den enkelte bygnings bevaringsværdi – høj, middel eller lav – aflæses.

Hvis en bygning hverken er fredet eller har fået registreret sin bevaringsværdi, vil der kun være adgang til de grundlæggende oplysninger fra BBR.

Ud over addressesøgningen kan man også søge på en bygnings navn, f.eks. Egeskov, Århus Rådhus eller Frihedsstøtten. Og endelig er der en geografisk indgang, hvor man fra et danmarkskort kan zoome sig ind på den ønskede bygning.

Ved siden af den offentligt tilgængelige del består FBB også af en lukket del, som kun sagsbehandlere i kommunerne og Kulturarvsstyrelsen har adgang til. Her kan de over internettet registrere nye sager, opdatere oplysninger, tilføje fotografier mv., og et øjeblik efter er de nye data tilgængelige på den offentlige del af FBB.

Kulturarvsstyrelsen holder for øjeblikket kurser for de kommende brugere i kommunerne.

FBB er udviklet af Mjølner Informatics for Kulturarvsstyrelsen og afløser den hidtidige liste over fredede bygninger på styrelsens hjemmeside

Flere børn på Historiens Dag

Kulturminister Brian Mikkelsen åbnede Historiens Dag på Gl. Strand i København.

Der var børn overalt på Historiens Dag 2006. Hele dagen - 30. april - legede og lyttede de sammen med deres voksne.

Dermed lykkedes langt bedre end sidste år at gøre dagen til en begivenhed for hele familien. De fem centrale åbningsarrangementer var særdeles velbesøgte, og mange arrangementer havde fået et kvalitets-løft i forhold til sidste år.

Sådan lød tilbagemeldingerne til Kulturarvsstyrelsen fra nogle af de ca. 150 arrangører, der var med på Historiens Dag i går. Man anslår, at det samlede antal besøgende til arrangementer landet over var på ca. 45.000.

Besøgstallet var nogenlunde det samme som sidste år, men alle havde fornemmelsen af langt større aktivitet, fordi gæsterne i år var fordelt på færre, men større arrangementer. Den linje ønsker de fleste arrangører bevaret.

Tilbagemeldingerne var også enige om, at det var en god idé med de fem centrale åbningsarrangementer, som kunne skabe opmærksomhed, der også smittede af på andre arrangementer i området.

Alene i København anslår Kulturarvsstyrelsen, at omkring 6-8000 mennesker besøgte det gamle marked på Gl. Strand, og lige så mange kunne man finde rundt omkring i byen på historisk skattejagt. Åbningsarrangementerne i Århus, Odense og Aalborg havde stor tilstrømning med 2-3000 gæster, mens man i Esbjerg

Computerskærme og tastaturer var for en enkelt dag erstattet med et godt gammelt brædspil af træ.

havde ca. 100, fordi der var mange arrangementer i byen den dag.

"Historiens Dag blev en festlig dag for mange tusinde børnefamilier i går. Det skal vi holde fast i. På den måde oplever vores børn, at det både er sjovt og interessant at beskæftige sig med den danske kulturarv. Og så kan man håbe, at de bevarer interessen, så de kan opleve den ekstra dimension, som kendskab til kulturarven giver dagligdagen," siger kulturminister Brian Mikkelsen.

Kulturministeren har allerede besluttet, at Historiens Dag også skal holdes de næste to år. Næste års tema bliver: Børn i Industri-kulturen.

Stor interesse for digital-pulje

30 kulturinstitutioner har søgt om støtte til digitale formidlingsprojekter fra Kulturnet Danmark-puljen. Kulturarvsstyrelsen administrerer puljen, som i 2006 er på 4 mio. kr. Ved fristens udløb var der ansøgninger ind for næsten 16 mio. kr.

Kulturnet Danmark-puljen skal støtte udviklingen af nye formidlingsformer på internettet og projekter, der går på tværs af kulturinstitutioner.

Blandt årets ansøgere er der 21 museer, men der er også ansøgninger fra bl.a. Det

Kongelige Bibliotek, Kunstakademiets Arkitektskole, Dansens Hus og Arktisk Institut. Den største ansøgning på 1,2 mio. kr. kommer fra Museum Sønderjylland, som ønsker at skabe en digital samling af alle Danmarks fuglearter i 3D. Den mindste ansøgning på 39.000 kr. står Det Jyske Kunstakademi for. Projektet "Ground Contol", som Kunstakademiet søger støtte til, er et digitalt lydbillede baseret på mobiltelefonsamtaler.

Kulturnet Danmark-puljen har 10-års jubilæum i år. I den periode har ca. 75

projekter fra alle hjørner af kunst- og kulturlivet fået støtte - fra Jagt- og Skovbrugsmuseets lokkefugle over franske impressionister og musikalsk leg på internettet til tredimensionelle kongedragter fra Rosenborg Slot.

Årets ansøgninger bliver nu gennemgået af Det Rådgivende Udvalg for Kulturnet Danmark-puljen, som laver en indstilling til Kulturarvsstyrelsen.

Flere puljer på vej til museerne

Museerne kan vente sig flere tilskudspuljer i fremtiden. De skal sætte nye initiativer i gang og samlet løfte området. Især museernes formidling vil fra 2007 blive tilgodeset.

Det slog kulturminister Brian Mikkelsen fast på Kulturarvsstyrelsens Museumsmøde 2006 på Hotel Koldingfjord. På mødet deltog 180 museumsledere og ansatte fra de statslige og statsstøttede museer. Mødet satte især fokus på udfordringer i det nye kommunale landskab.

Kulturminister Brian Mikkelsen tog dog udgangspunkt i de udfordringer, som globaliseringen giver os. Museerne har ifølge ministeren en helt central rolle i at formidle fortællingen om dansk kultur og kunst i en global sammenhæng:

”For at bevare denne rolle er det afgørende, at museerne også er klar til forandringer. Museerne må udvikle sig i samspil med de nye kommuner, med erhvervslivet, med turistorganisationerne, uddannelsessektoren og andre forskningsinstitutioner – og ikke mindst med

hinanden. Så kommunalreformen kan være med til at understøtte en styrkelse af kulturlivet i Danmark. Det er en udvikling, som allerede er i gang i mange sammenhænge, og på disse indsatsområder har museerne opbakning fra Kulturministeriet og Kulturarvsstyrelsen,” sagde Brian Mikkelsen. Ministeren lagde ikke skjul på, at han gerne ser en udvikling hen imod flere større museer.

Årsmødet stillede skarpt på de forventninger og udfordringer, som museerne står over for, når kommunerne bliver markant større. Det vil stille nye krav til museerne, som endnu ikke kender alle de fremtidige konsekvenser for drift og økonomi. Samtidig er museerne i stigende grad udfordret af en oplevelsesøkonomi i vækst.

M skal være med til at sætte dagsordenen ved at spille en aktiv rolle i udformningen af det nye kommunale landskab. En række oplægsholdere fra både kommunalforvaltning, et rådgivningsfirma og et museum kom med bud på, hvor museerne kan blive en central aktør og

komme til at indgå i nye sammenhænge.

I den kommunale forvaltning bør museerne spille en markant rolle som videnscentre på områder som planlægning, bevaringsstrategi, bygningsbevaring, lovgivning og lokal identitet. Inden for oplevelsesøkonomien har museerne potentialer inden for kultur-, kunst- og naturhistorie, som i mange tilfælde kan blive endnu større attraktionsværdier end i dag. Større enheder af museer med stærkere økonomi og større kompetencer vil i mange tilfælde have bedre muligheder for at imødegå de nye udfordringer og indfri forventningerne.

Også årsmødets faglige diskussioner bar præg af, at mange museer allerede er engagerede i at imødekomme og udnytte kommunalreformens udfordringer. En del museer er i færd med at styrke og udvikle deres samarbejdsrelationer. Nogle har allerede gennemført sammenlægninger, og flere arbejder på at sondere mulighederne for nye strukturer.

Kulturarvsstyrelsens direktør, Steen Hvass, kunne i år også byde velkommen til Det Faglige Råd for Naturhistorie, som ikke tidligere har deltaget i det årlige museumsmøde. Rådet tog blandt andet fat på at diskutere hovedmuseet, Statens Naturhistoriske Museums, rolle i forhold til de øvrige naturhistoriske museer.

”Værktøjskasse” til ABM-samarbejde

En borger, som ønsker at studere et bestemt historisk emne – f.eks. sønderjyske teglværker, Ludvig Holberg eller kvindernes valgret 1915 – skal med et enkelt klik på musen kunne få oplysninger frem fra både arkiver, biblioteker og museer.

Det er visionen for den såkaldte ABM-arbejdsgruppe (ABM = Arkiv-Bibliotek-Museum), som Kulturarvsstyrelsen deltager i sammen med repræsentanter for Statens Arkiver, lokalarkiverne, Biblioteksstyrelsen og Statsbiblioteket. Arbejdsgruppen har netop færdiggjort sin anden rapport, der bærer titlen ”Fælles præsentation af data fra arkiver, biblioteker og museer på

internettet”.

Når det gælder internetpræsentation, er bibliotekerne langt fremme med hjemmesiden www.bibliotek.dk. Inden for arkiververdenen findes internetbaserede oversigter på www.daisy.sa.dk og www.danpa.dk, og på museumsområdet arbejder Kulturarvsstyrelsen imod et nationalt overblik med ”Museernes Samlinger”.

Bøger, arkivalier og museumsgenstande er nu engang forskellige, og derfor er databaserne på de tre institutioner langt fra opbygget på samme måde. Samtidig søgning på tværs af institutionerne er en stor faglig og teknisk udfordring.

Arbejdsgruppen vurderer muligheder og problemer og kommer med anbefalinger til, hvordan man ved hjælp af fælles standarder kan få brugbare søgeresultater ud af forskelligartede data. For de museumsfolk m.fl. er der en række eksempler, og hele kapitel 4 udgør en regulær ”værktøjskasse” til udveksling af data.

Den nationale ABM-database ligger et stykke ude i fremtiden, men arbejdsgruppen har stillet redskaber til rådighed for kommende forsøg i mindre målestok. På et senere tidspunkt kan anbefalingerne også udnyttes til ABM-samarbejde på landsplan.

Trolde, hval, lofter, kjoler, papir, et havetelt og en vogn

Kulturarvsstyrelsen har modtaget 24 ansøgninger om støtte til at restaurere enestående genstande af national betydning. Puljen øremærket til formålet er på 8,4 mio. kr., men der er søgt om tilskud for næsten 13,8 mio. kr.

Aros Århus Kunstmuseum:
Italiensk skitsebog af William Scharff udført i 1925-26. Malerierne blev oprindeligt udført på vægge og derefter overført fra gips til lærred opspændt på trærammer. Nu kræver de konservering. Søger om 472.360 kr.

De Danske Kongers Kronologiske Samling:
8 gobeliner med guder og grotesker, signeret af Michiel Wauters. De blev formentlig købt til Christian 5.'s bryllup i 1667. En international sjældenhed, som allerede har fået støtte til en indledende konservering. Søger om 1.348.060 kr.

Den Antikvariske Samling i Ribe:
Genstande fra Ribes vikingetid og middelalder. 1800 jerngenstande er ustabile på grund af kernekorrosion, 2250 genstande har glassyge, 340 lædergenstande er angrebet af skimmelsvampe, og 150 bronzegenstande er ustabile på grund af korrosion. Søger om 1.047.885 kr.

Djursland Museum:
Faner med tilbehør fra to af de tidligste lokale danske fiskeriforeninger, den ene fra Genner Bugt, den anden fra København. De er mørnede og kan først udstilles efter konservering. Søger om 99.638 kr.

Handels- og Søfartsmuseet:
Efter en nyregistrering af de ældste søkort og lodsøger fra 1600- og 1700-tallet har man fundet 14 yderst sjældne, der kræver konservering. Søger om 36.000 kr.

Helsingør Kommunes Museer:
Enestående bræddeloft fra 1600-tallet med løver, bjørne, enhjørninger, fugle og blomster er fundet under puds i købmandsgården Stengade 56. Ønskes gjort egnet til bymuseets nye permanente udstilling. Søger om 523.500 kr.

Herning Museum:
Danmarks og Nordeuropas ældste hjul trænger til konservering. Det drejer sig om to halve hjul fundet i Kideris og Bjerregårde. Der er tale om skivehjul af eg dateret til yngre stenalder. Søger om 210.800 kr.

Kunstindustrimuseet:
Meget sjældent skrivemøbel udført af Danvid Röntgen (1743-1807) med indbygget ur. Møblet er i eksotiske træsorter og har forgyldte bronzebeslag. Søger om 134.125 kr.

Kvindemuseet:
10 brudekjoler og et par sko fra museets samling af brudekjoler fra 1860 til i dag kan ikke tåle flere fremvisninger, fordi de er mørnede. Hvis de helt går tabt, lider samlingens unikke dokumentations- og fortælleverdige uerstattelig skade. Søger om 130.000 kr.

Køge Museum:
Bemalet loft fra 1600-tallet med allegoriske figurer og romerske guder. Stammer fra købmandsgård, som tilhørte borgmesterfamilien Brochmand i 1600-tallet. Enestående eksempel på verdslig dekoration i et storborgerhjem. Søger om 100.000 kr.

Langelands Museum:
1800-tals silkekjole bestående af blusedel og to nederdele, som har tilhørt lensgrevinde Johanne Ahlefeldt-Laurvig på Tranekær. Den eneste overleverede kvindedragt fra den ældre del af familien. Skal udstilles på Tranekær Slotsmuseum.

Søger om 76.875 kr.

Lolland-Falsters Stiftsmuseum:
Ni korbuekrucifikser fra omkring år 1300. Krucifikserne er enestående i Skandinavien. De betoner Kristi lidelse og afspejler dermed tidens teologiske tænkning. Ældre krucifikser viste en sejrende Kristus, det nye udtryk kom fra Tyskland, og krucifikserne viser dermed, hvor internationalt Danmark var i middelalderen. Søger om 470.000 kr.

Moesgård Museum:
Pragtvoغن, som var blandt fundene fra Fredbjerg i Farsø, kræver afrensning og konservering for at kunne udstilles. Der er tale om en 2000 år gammel vogn, som siden fundet har ligget ubearbejdet hen. Søger om 324.142 kr.

Museum Sønderjylland:
En lille, langsnudet tandhval fra den Øvre Miocæne Gram Formation. For at kunne sammenligne næbhvalen fra Gram med nulevende næbhvaler og klarlægge udviklingen i denne hvalgruppe er det nødvendigt, at især kraniet konserveres og rekonstrueres. Søger om 110.000 kr.

Nordjyllands Historiske Museum:
Dele af metalbeslætt metalskrin fra vikingetiden med beslag, hængsler og fuldt intakt låseanordning. En sjælden og usædvanlig genstandstype fra den tid. Værdifulde oplysninger vil gå tabt, hvis det ikke konserveres. Søger om 128.205 kr.

Sjældent store stykker tekstiler fra jernalderen fundet i jorden. De er af høj kvalitet og af den komplicerede kipervævning. Der er formentlig tale om klæde, som man har svøbt brændte knogler i, og derefter gravlagt. Søger om 129.745 kr.

Fortsættes side 7

Fredningen af Nyboder udvides

Nu bliver også de syv såkaldte "Grå Stokke" i det københavnske Nyboder fredet. Det har Kulturarvsstyrelsen besluttet efter, at forslaget om fredningsudvidelse har været i offentlig høring.

Den ældre del af Nyboder, de velkendte gule stokke fra 1600- og 1700-tallet, har været fredet siden 1918. Oprindeligt blev de bygget af Christian 4. i årene 1631-48 som bolig for flådens mandskab. Der er dog kun én længe tilbage fra denne periode, Nyboders museum i Sankt Pauls Gade. Resten er bygget meget om eller helt nyopført.

De syv "Grå Stokke" ligger lige bag den gule del af Nyboder. De er opført omkring år 1900 efter, at man havde revet nogle af de ældste bygninger ned. De Grå Stokke ligger i gaderne: Haregade, Gernersgade, Rævegade, Sankt Pauls Gade og

Olfert Fischersgade, fortrinsvis placeret parvis om et gårdrum.

Inspiration fra arbejderboliger
Det var arkitekten Olaf Schmith (1857-1927), der stod for byggeriet af den nyere del af Nyboder. Olaf Schmith var en

foregangsmand inden for skabelsen af ideelle arbejderboliger og var tydeligt inspireret af de københavnske byggeforeningshuse fra samme periode.

De "Grå Stokke" repræsenterer på fornem vis tidens enkle blankmursarkitektur. De er nøje tilpasset områdets øvrige bebyggelse i højde og struktur og fremtræder i dag stort set intakte, både i facaderne og i lejlighedsdisponeringen indvendigt. Efter aftale med Kulturarvsstyrelsen er Forsvarets Bygningstjeneste for øjeblikket i gang med en omfattende istandsættelse af bygningerne.

Ud over de arkitektoniske kvaliteter er de syv "Grå Stokke" også en del af Nyboders udviklingshistorie og et vidnesbyrd om flådens boligbyggeri til personel af både høj og lav rang.

Fortsat fra side 6

Nyborg og Omegns Museer:

80 gipsskulpturer af billedhuggeren Carl Aarsleff (1852-1918) blev i 1960'erne forsøgt bevaret ved at overmale dem, men det skaller nu af og afslører skader indenunder. Søger om 118.350 kr.

Odense Bys Museer:

267 skulpturer i gips, voks eller ubrændt ler af billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen (1863-1945). Især frygtes der for de 182 værker i voks, som kan forvitre inden for nær fremtid. Søger om 525.000 kr.

Desuden ansøger museet om tillægsbevilling til igangværende konservering af blæksyreåtsende papirer i H.C. Andersen Samlingen på 75.000 kr. og 750.000 kr. til fortsættelse af konserveringsprojekt om blæksyreåtsende papirer.

Skagens Museum:

Brøndums spisesal blev indrettet af arkitekterne Ulrik Plesner og Thorvald Bindesbøll i 1892 og overflyttet til museet i 1946. Et enestående eksempel på "gesamtkunstværk". Der ønskes fotodokumentation af salen, opmåling og kortlægning af materialer. Søger om 130.560 kr.

Struer Museum:

Museet har erhvervet en næsten komplet samling af B&O radioer og fjernsyn, som kan blive en uvurderlig kilde til belysning af lyd- og billedmediernes kulturhistorie i det 20. årh. Der er i alt 1600 genstande, hvoraf halvdelen har brug for konservering. Søger om 1.000.000 kr.

Tolerantistbevægelsen:

Et middelstort havetelt, Harald Nyborgs model 8334, med semirundbuede vinduer og stringente, gotisk inspirerede gavlparter. Både teltudug og pløkker trænger

til almen istandsættelse. Uden templet vil bevægelsen miste sit samlingspunkt. Teltet tilhører Sydsjællands Museum, men er uddeponeret og opbevares på rullebord i opvarmet lokale i dagbladet Politikens kælder. Søger om 4.200.000 kr.

Vejen Kunstmuseum:

Troldepringvandet fra 1923 foran museet trænger til reparation. De ni øgler, fire tudser og bassinkanten er udført direkte i den våde beton, som efterhånden er nedbrudt. Søger om 1.670.000 kr.

Der findes ikke nogen fast definition på, hvornår en genstand er af "enestående national betydning". Ansøgerne skal derfor selv begrunde, hvorfor de anser den pågældende genstand for vigtig på nationalt plan. Kulturarvsstyrelsens faglige råd vil nu gennemgå alle ansøgningerne og indstille til styrelsen, hvilke der bør have støtte. Kulturarvsstyrelsens endelige afgørelse ventes klar ca. 1. juli 2006.

Kirkelade fredes

Det Særlige Bygningssyn har indstillet, at hele Rise Kirkelade i Ærøskøbing Kommune skal fredes. I dag er bygningens mure mod syd, øst og vest automatisk fredede, fordi de er fra før 1536.

Bygningssynet mener dog, at Rise Kirkelade har de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der kan begrunde en udvidelse af den automatiske fredning af dele af bygningen.

Bygningen er en fin repræsentant for de kirkelader, som oprindeligt har ligget ved den middelalderlige kirke. Laderne blev anvendt til opbevaring og tærskning af tiendekornet, som efterfølgende blev fordelt mellem kongen og kirken. Rise Kirkelade er en enkel og typisk repræsentant for disse små, tætte, tunge og lukkede bygninger, som lå i kirkernes umiddelbare omgivelser og ofte – som her – inde i selve kirkegårdsdiget.

Bygningssynet finder, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til de middelalderlige mure og bygningens lukkede udtryk præget af få og små åbninger.

Fredningsforslaget er i høring indtil 17. juli, hvorefter Kulturarvsstyrelsen tager endelig stilling.

Nyt gulv i riddersal

Riddersalen på den fredede herregård Holckenhavn ved Nyborg har fået nyt gulv. I august sidste år lagde kulturminister Brian Mikkelsen den første planke i forbindelse med en besigtigelsestur rundt på Fyn. For nylig kom den sidste af de lange, brede gulvplanker på plads.

Kulturarvsstyrelsen har givet 473.000 kr. i tilskud til det nye gulv. Det erstatter et industrifremstillet parketgulv fra 1950'erne, som passede meget dårligt til riddersalens 1600-tals interiør.

Den 300 m² store riddersal ligger på 1. sal i herregårdens sydfløj, som den daværende ejer, Ellen Marsvin, lod opføre i 1630'erne. Den rige dekoration af malede ranker på loftsbjælkerne stammer fra Ellen Marsvins tid, mens væggenes malede draperinger er en nyere rekonstruktion.

Holckenhavn har været ejet af slægten Holck siden 1672. I dag fungerer herregården som konferencenter og hotel, og riddersalen bliver i den forbindelse brugt til bl.a. bryllupper, gallamiddage og foredrag. Foto: Nils Lund Pedersen.

Er du kilden?

Fredag den 9. juni åbnede Møns Museum i Stege en særudstilling med den fornøjelige titel "Er du kilden?".

Udstillingen handler dog hverken om børneleg eller nervereflekser, men derimod om det igangværende arbejde med Møn Kulturarvsatlas, som Møn Kommune og Kulturarvsstyrelsen står bag.

Særudstillingen følger atlasarbejdet fra starten i september 2005 til nu, hvor man er midtvejs i processen. Når atlasset er færdigt til december, vil det indeholde dels en registrering af godt 6000 ældre bygningers bevaringsværdi, dels en kortlægning af 25 værdifulde kulturmiljøer i by og på land. Atlasset kommer både i bogform og i internetudgave.

I udstillingen kigger man nærmere på syv af de 25 kulturmiljøer og forbinde dem med genstande, som giver en fornemmelse af kulturmiljøet ude i virkeligheden. Møns Museum er sammen med Sydsjællands Museum med til at udarbejde atlassets kulturmiljøbeskrivelser.

Udstillingen "Er du kilden?" vises på Empiregården, Storegade 75 i Stege, frem til 10. september 2006.

